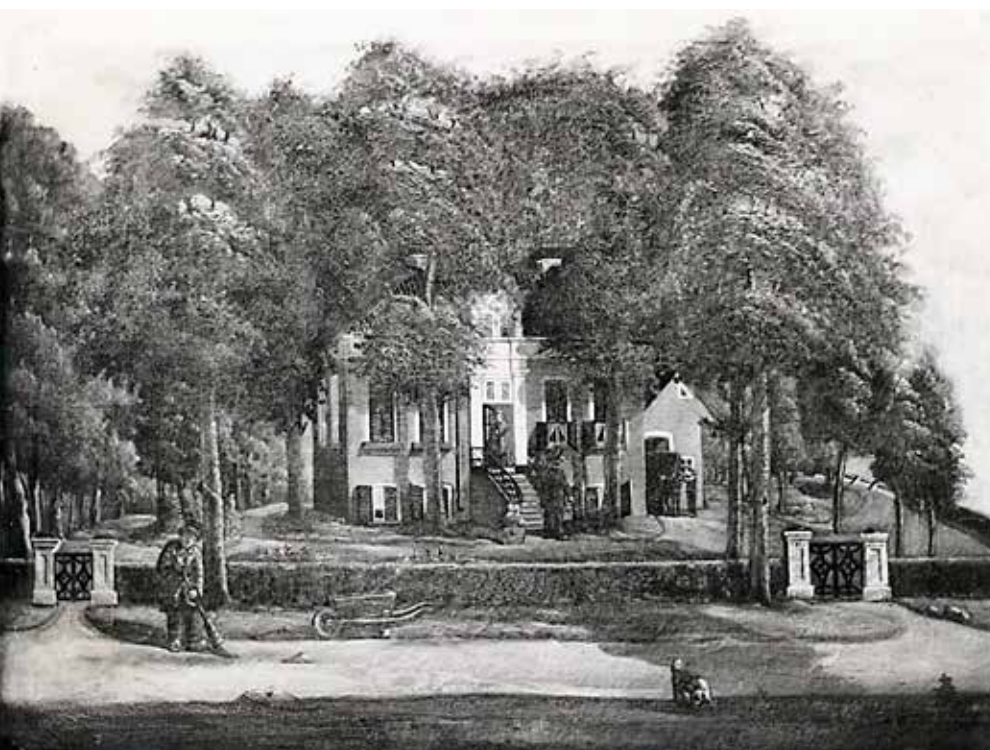

't Huis de Wolf

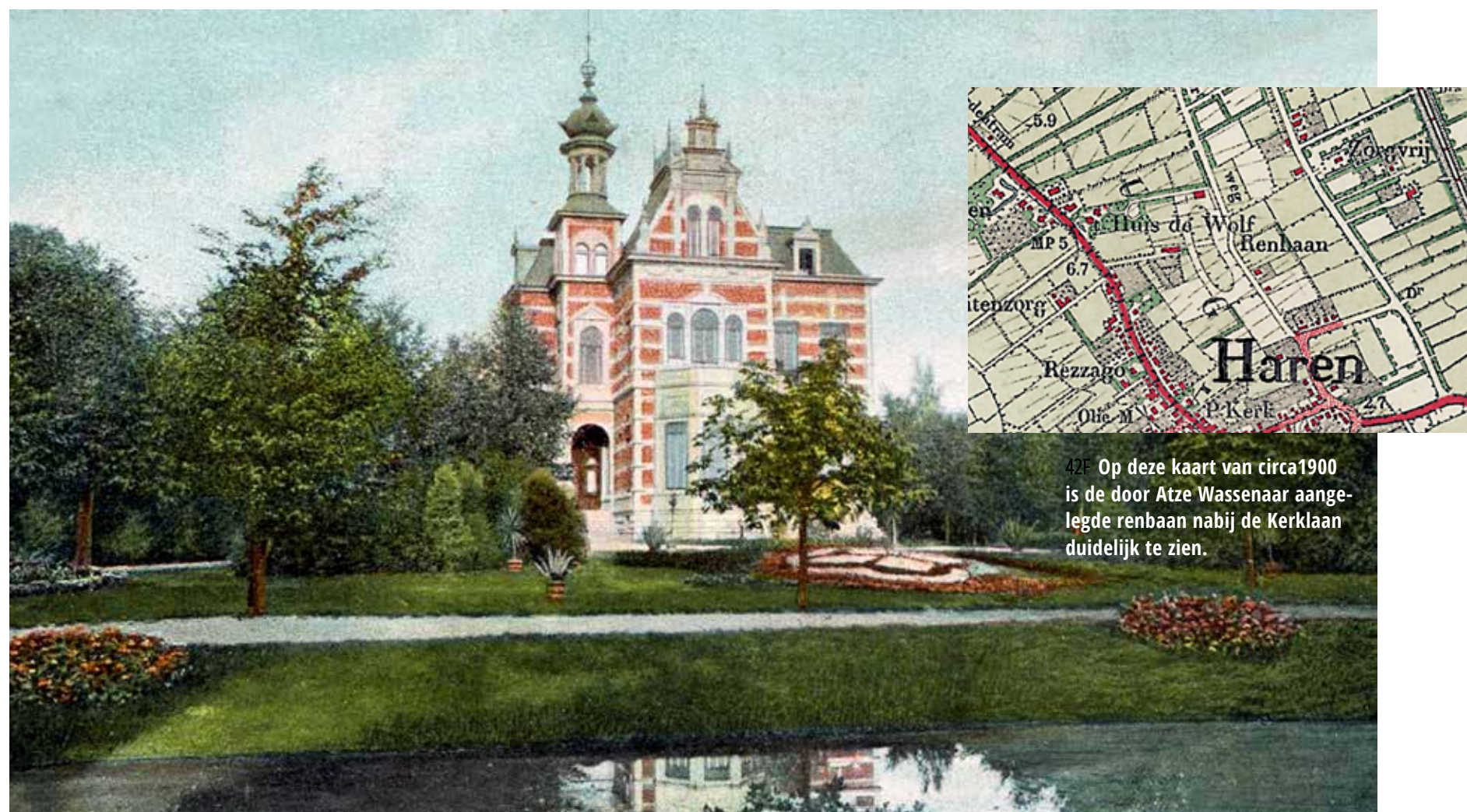
42A Het buitenhuis van Albertus Reiger op de plaats van het huidige 't Huis de Wolf.

42B Detail van de kaart anno 1732 van Henricus Teijsinga met de provinciële landen van het voormalig klooster Yesse te Essen. Op deze kaart staat bij de woning linksonder: 'de Wolf of Vonk'.

Op het terrein waar nu aan de Rijksweg het 't Huis de Wolf' staat, stond vroeger de herberg De Wolf, ook wel de herberg 'daar de Wolff uijthangt'. De oudste vermelding van deze herberg dateert uit 1691, maar zeer waarschijnlijk bestond de herberg al in 1679. In dat jaar werd hier door Albert Vonck een behuizing getimmerd. Enige tijd later stond dezelfde Albert Vonck bekend als herbergier. De grond waarop de herberg werd gebouwd, behoorde vroeger bij het klooster Yesse te Essen. Na de Reformatie en de daaropvolgende Reductie van Groningen in 1594 werd dit perceel eigendom van de provincie Groningen. Henricus Teijsinga heeft de landerijen van de provincie die in onze gemeente liggen in 1732 in opdracht van de provincie in kaart gebracht **ZIE NR. 19**. Op een van de door hem gemaakte kaarten staat ook de herberg. Het pand is dan overigens al enige tijd geen eigendom meer van Albert Vonck en zijn nazaten. In 1719 is de herberg gekocht door de bierbrouwer Jan Hillebrants uit Groningen, die in dezelfde periode ook de herberg De Haarder Molen in Harenermolen in eigendom had, waarschijnlijk om de afzet van zijn bier zeker te stellen. De exploitatie laat hij over aan pachters, die uiteraard alleen Hillebrantsbier mogen tappen.

Tussen 1679 en 1818 werd de herberg De Wolf met wisselend succes geëxploiteerd door diverse herbergiers. Eind 1818 kwam hieraan een einde. Toen kocht mr. Albertus Reiger, advocaat in de stad Groningen, het pand en verbouwde het tot buitenverblijf. Albertus Reiger overleed in 1831. Zijn graf is te vinden naast de kerk in Haren. In 1891 kwam het terrein van de voormalige herberg in handen van Atze Nannes Wassenaar, een zeer bemiddelde rechtenstudent en afstammeling van steenrijke fokkers van stamboekvee uit Het Bildt in Friesland. Wassenaar

42C 't Huis de Wolf, Rijksweg 76 te Haren.

42E Op deze kaart van circa 1900 is de door Atze Wassenaar aangelegde renbaan nabij de Kerkklaan duidelijk te zien.

liet de oude bebouwing, die dicht bij de Rijksweg stond, afbreken en bouwde verder naar achteren op het perceel een geheel nieuw landhuis, het huidige 't Huis de Wolf. Wassenaar was een fervent paardenliefhebber. Achter zijn woning liet hij daarom een renbaan aanleggen en daarbij werd in 1906 ook een stalhouderij met twee dienstwoningen gebouwd aan de huidige Kerkklaan.

De uitbreiding van het landgoed met een renbaan was mogelijk doordat Wassenaar in 1896 ook de ten zuidoosten van 't Huis de Wolf gelegen boerderij met landerijen had aangekocht.

42D Harmannus (Mans) Lok schaats op de vijver voor 't Huis de Wolf.

42E De paardenstallen en dienstwoningen aan de Kerkklaan bij de renbaan van Atze Wassenaar.

Begin 20^e eeuw bleek de Hortus van de Rijksuniversiteit Groningen aan de Grote Rozenstraat in de stad uit zijn voegen te barsten. Er was dringend uitbreiding nodig. Intussen was Atze Wassenaar in 1911 verhuisd naar Den Haag en overleed daar in 1916 op 48-jarige leeftijd. Zijn weduwe verkocht daarop 't Huis de Wolf in 1917 aan het Rijk. Een jaar later kocht het Rijk ook de boerderij van de erven van Nanne Wassenaar. Vervolgens werd hier de uitbreiding van de Hortus gerealiseerd naar een ontwerp van de landschapsarchitect Jan Vroom uit Glimmen. Uit deze eerste fase van de Hortus dateren het pinetum, het arboretum en de Laarmantuin. 't Huis de Wolf zelf maakte geen onderdeel uit van de Hortus. Het huis werd door de Rijksuniversiteit na de aankoop eerst verhuurd aan particulieren. Vervolgens

werden er achtereenvolgens het Genetisch Instituut, het Polemologisch Instituut en het Verkeerskundig Studiecentrum in ondergebracht. Begin jaren negentig is 't Huis de Wolf verkocht aan een particulier die het vervolgens in oude luister heeft hersteld. In de jaren 1966-1967 verhuisde de gehele biologische faculteit van de Rijksuniversiteit Groningen naar Haren. Dit inclusief het deel van de Hortus aan de Grote Rozenstraat. In Haren werd op het landgoed van 't Huis de Wolf een Biologisch Centrum gebouwd. Voorts werd de Hortus aanzienlijk uitgebreid met onder andere een grote tropische kas en een rotstuin. De hiervoor al genoemde boerderij die midden op het landgoed lag en laatstelijk in huur werd bewoond door de familie Lok werd toen afgebroken.

Waar komt de naam De Wolf vandaan?

In diverse geschriften wordt vermeld, dat de herberg De Wolf zo genoemd is omdat hier vroeger in het bos wolven rondliepen. Een spannend verhaal, maar heeft het enige realiteitswaarde? Inderdaad werd het gebied ten noorden van het dorp Haren vroeger De Harener Holt genoemd. Deze benaming komen we nog tegen in een document uit 1563. Het ging hier om bos en ruwe weide. Door een dichte leemlaag vlak onder de oppervlakte was het terrein lang ongeschikt voor de landbouw. De ontginning is dus laat op gang gekomen. Omstreeks 1640 wordt van een Willem van der Stappen vermeld, dat hij "tot Hemmen in 't Holt" woonde. Zeer waarschijnlijk betrof dit de boerderij die iets ten noorden van het huidige 't Huis de Wolf staat (Rijksweg 72 te Haren). Toen was er dus waarschijnlijk al sprake van vergaande ontginning. Er was een boerderij, maar ook de aanduiding 'holt' was nog in gebruik. Over de omvang van het bos moeten we ons niet een te grote voorstelling maken. Zeker rond 1200, maar waarschijnlijk al eerder, waren er in de omgeving al kleine boeren-nederzettingen ontstaan: Essen, met vanaf 1217 klooster Yesse, Dilgt, Hemmen met de Hof te Hemmen en Haren. Bij de Harener Holt ging het dus om een relatief klein bosgebied, dat ook nog tussen drukke doorlopende wegen lag: de Heerweg (nu Rijksweg) en de Oosterweg, die toen nog doorliep naar Groningen. Als we nu bij de herintreding van de wolf in Nederland lezen hoe groot het voor een wolvegezin benodigde territorium is, mogen we er rustig van uitgaan, dat er in onze gemeente al vanaf 1200 geen wolven meer voorkwamen. Hoogstens een 'dwaalgast'. De aanwezigheid van wolven was dus zeker geen reden om er een herberg naar te vernoemen. J. Helsen heeft in 1961 een boek gepubliceerd getiteld 'de woorden hond en wolf in plaatsnamen' uitgegeven door het Instituut voor Naamkunde van de universiteit van het Belgische Leuven. Volgens Helsen werd de naam wolf gebruikt voor plaatsen die zich aan de rand van dorpen bevonden. En dat was en is inderdaad precies de locatie van onze herberg, later 't Huis de Wolf.